

Siemer

Uitgegeven bij de expositie
rond Frans Siemer, gehouden
ter gelegenheid van het
Tiende Lustrum
van het
Tilburgs Studentencorps St. Olof
oktober 1977

REDE TER OPENING VAN DE SIEMER- EXPOSITIE

SIEMER I.

Ik had een viool en drie zingende broers en daarmee begon ik mijn artistieke loopbaan.

Let wel, het waren drie studerende broers, waar ik wat op neerzag, want ik voelde me in die tijd al een beetje ondernemer, werkend met mijn oudste broer in mijn vaders bouwbedrijf.

Als ik, en dat heb ik vele jaren geleden al betoogd, toen ik een inleiding hield bij gelegenheid van de ingebruikname van de 2e nieuwbouw van de hogeschool, als ik mijn viool niet had gehad, had ik Siemer nooit gekend en als ik Siemer nooit gekend had, was ik nooit architect geworden.

Ingewijden zullen zeggen, waarom Siemer en een viool; Siemer was volkomen anti muziek en in 't bijzonder tegen instrumentale muziek ! Dat is zeker waar, hij zei het bij gelegenheid. Ik meen dat dit de enige leugen was, waarop men hem heeft kunnen betrappen.

Siemer was in het gezelschap van de studenten van "st. Leonardus" een van de beste zangers, hij zong het hoogste lied.

Hij maakte de tekst van het lied van Sint Leendert, waarbij Bart van Gool de tekst versierde met welluidende muziek.

Ik geloof niet, dat een onmuzikaal man een goede tekst voor een mooi lied kan maken. Omgekeerd heb ik wel bij mezelf gemerkt, dat een muzikant een goed vers kan schrijven.

Hoeveel duizenden keren hebben we samen met hem zijn lied gezongen op bijeenkomsten, op fiets- en wandeltochten.

Iedere studentenvereniging was er jaloers op. Die hadden bijna alle slechte liederen met slechte teksten.

Het mooie Leonarduslied:

Er is een wil en er is een weg
En nu laat waaien wat kan
Leve de zon en het schone gevecht
En een man worde man.
Kameraad laat juichen je jonge hart
Sint Leonard.

Misschien kunnen we na beëindiging van de opening van de tentoonstelling van Siemers werk proberen het lied nog eens te zingen. Hopelijk zijn er nog levenden onder mijn gehoor aanwezig, die het lied nog hebben gezongen en die het lied nog kennen.

Ik denk, dat 't in werkelijkheid zó met z'n muzikaliteit zat. Siemer werd door instrumentale muziek te sterk ontroerd en

ontroering - althans uiterlijke ontroering - moest men bij Siemer niet zoeken.

Een man is een stoer gegeven, die huilt niet en laat niets van ontroering naar buiten blijken. Alleen bij het sterven van zijn vader of moeder mag hij misschien een traan wegdrogen en die traan is er dan nog een van dankbaarheid.

Ik denk, dat 't met Siemers liefde voor de muziek is als die bij een hond; als je heel teer met de viool voor een hond speelt, gaat hij meezingen op de mooiste toon die hij gevormd kan krijgen.

Hij is dan honds-ontroerd en dat zal Siemer ook geworden zijn. Wij, mijn broer Joris en ik, speelden samen kwartet met mijnheer Heymans, vioolleraar aan het Conservatorium en met Prof. Michels, toen nog mijnheer Michels. Hij doceerde aan de Leergangen.

Mijnheer Michels was een trouw bezoeker van St. Leendert en zo werd dit kwartet gevraagd op Leonardus te spelen. Dat herhaalde zich nog een keer en toen kreeg ik de smaak van de Leonardijsche avonden te pakken. Ik ben toen jarenlang op St. Leonardus gekomen. Omdat ik niet gestudeerd had, kon ik geen lid worden, maar werd buitengewoon lid om mijn viool en mijn drie zingende broers.

Op een mooie najaarsdag 't vorig jaar, stond plotseling de toneelspeler-regisseur Kees van Iersel bij mij op de stoep. Hij was een paar dagen weggegaan uit zijn werk om wat oude vrienden in Brabant op te zoeken. Ik had van Iersel jarenlang niet gezien, een enkele keer had ik nog wel eens een vluchtig gesprek met hem gehad als hij in Tilburg in de schouwburg bezigheden had. Hij wilde graag wat later werk van mij gaan bekijken. We hebben die middag in Tilburg en omgeving rondgereden, totdat we ten laatste terechtkwamen in Turnhout, waar ik verschillende landhuizen bouwde. Kees zou niet bij ons blijven eten, hij had al een andere afspraak.

"Weet je wat", zei ik "we gaan op den oliemolen een kop koffie drinken tot slot". „Wat zeg je me nou", zei Kees, "den oliemolen is toch allang verdwenen".

"Den oliemolen van Siemer wel, maar we gaan naar mijn oliemolen". Ik had n.l. het geluk gehad voor weinig geld eigenaar te zijn geworden van een boerderij in Lage Mierde en in deze boerderij was sinds mensenheugenis een oliemolen geweest ! Toen ik de boerderij kocht, was deze in een erbarmelijke staat. Gelukkig voor mij, bleek de kapconstructie nog helemaal gezond. De kap was geheel gemaakt van eikenhout, wat men in Midden-Brabant zelden ziet. Er was geen of weinig eiken in deze streek. De boerderij met het jaartal 1644, was gebouwd door de Abdij van Postel, die wel middelen had om met eiken

te bouwen. Ik heb daarna de boerderij gerestaureerd.

Ter verduidelijking van dit verhaal moet ik vertellen, dat Kees van Iersel ook een oud vriend van Siemer was.

Siemer kende van Iersel door zijn optreden als amateur-toneelspeler en amateur-regisseur.

Siemer had tegen de zin van de ouders, van Iersel geadviseerd het vak te gaan leren op de toneelschool in Amsterdam, een advies wat Siemer toch veel zorg heeft gebracht.

Van Iersel werkte toen in de zaak van zijn vader, een leerlooierij in Oisterwijk.

Toen we goed en wel in den oliemolen zaten, zei Kees tegen mij: "Weet jij nog, dat je mij veertig jaar geleden een brief hebt geschreven, waarin stond, dat Siemer zich erge zorgen over mij maakte in verband met mijn voorgenomen huwelijk met een balletdanseres?" Ik kon er mij niets meer van herinneren.

Toen zei Kees: "Dat is toch een overbodige zorg van Siemer geweest. De danseres is nog bij me en ze zit naast je op de bank". Ik heb Siemer altijd - zolang als ik hem gekend heb - gezien als een jonge mens, die van leeftijd dichterbij mij stond dan bij mijn vader.

Ik was zeer verbaasd, dat ik - veel later eerst - ontdekte, dat hij zeven jaar jonger was dan mijn vader, die in '80 geboren is. Als Siemer bij ons thuis was en in de nabijheid van mijn vader vertoefde, vond ik mijn vader een oude mens. Dat kwam natuurlijk ook door zijn postuur, hij was groot en zwaar, figuren die men nu bijna nooit meer ziet. Iedereen wil graag jong blijven; de ouderdom wordt niet meer geëerd zoals in voorbije tijden. Siemer heeft zijn leeftijd nooit aan ons bekend gemaakt. Hij zei wel eens, dat zijn inschrijving in de burgerlijke stand niet juist was, er was ooit een vergissing gemaakt. Wij, zijn vrienden, namen dit gaarne, hadden geen enkele behoefte dit uit te zoeken. Op een zondag, als het mooi weer was, lieten we Siemer verjaren en naargelang sfeer en stemming werd hij een jaar jonger of een jaar ouder.

Siemer heeft in zijn leven heel wat jonge mensen begeleid en ze in hun leven een richting gegeven. Hij begeleidde (dit is de beste uitdrukking die ik weet) tot je zo wat je bestemming had bereikt. Bij mij was dit tot ik in het huwelijk was getreden.

Dan trok Siemer zich terug en ging opnieuw verder met nieuwe jonge vrienden.

Het moeten vele jonge mensen zijn geweest, die hij in z'n leven aan zich bond. Ik heb Siemer ooit opgezocht in een kamp van het Brabants Studentengilde in Gemonde. Dat kamp was hij aan het inrichten met mijn twee zonen! Dit was het laatste kamp van het Gilde. De belangstelling van de jeugd was verlegd in andere richtingen. Het Gilde stierf, zoals ook Leonardus van Sie-

mer verdwenen was. Ge zoudt kunnen zeggen: Siemer kon toen gaan rusten, hij was de zestig jaren gepasseerd. Toen is hij uit mijn leven verdwenen. Ik had het veel te druk met mijn werk.

Siemer was een vaste klant in een café-tje in Oirschot. Daar dronk hij bij de beide schone dochteren van de kastelein van het Hermenieke veel thee; wij dronken er bier. Deze gelegenheid had hij leren kennen op de landdagen van het Brabants Studentengilde, die verschillende malen in Oirschot zijn gehouden.

Voorzover ik mij herinner droeg Siemer dan in de achterzaal de Mis op. Dat deed hij zeer sfeervol, ik was er altijd door ontroerd.

Daarna kwam dan gewoonlijk een spreker. Enkele keren was dat Siemers oud-vriend Antoon van Duinkerken, een oud-voorzitter van Sint Leendert.

Van Duinkerken kwam, zag en overwon bij die gelegenheden. Hij sprak zo voor de vuist weg, zonder enige aantekening.

Dan slingerde hij met teksten, die men op pagina zoveel van dit of dat werk kon lezen. Dan waren er leperds onder de heren in de zaal, die deze zaken noteerden en ze daarna nakeken in de bibliotheek van Siemer. Het gebeurde dan wel, dat een en ander niet klopte.

En als ge dan over een en ander van Siemer nadenkt en op een rijtje zet, en natuurlijk veel vergeet, dan heeft men de neiging te vragen: Was Siemer een heilige ?

Helaas, zeg ik dan, laat me niet lachen, Siemer een heilige.

Siemer kon veel, maar wat hij zeker niet kon, was in het burgerlijk gareel lopen. En als ge in de sfeer van de kerk toen heilig verklaard wilde worden, was het een eerste vereiste dat ge dat kondt.

Ik zei, Siemer kon dat niet. Hij baarde het bisdom grote zorgen voor de wijze, waarop hij zich kleepte en in Brabant rondfietste, zonder hoed, met een gerafelde toog en bij slecht weer met een grote cape.

Dat ergerde ook wel de kleine luiden.

Siemer heilig; ik zie hem in de sfeer van de kerk van toen, al bij me op de kast staan onder een glazen stolp, want Siemer was een volksheilige. Hij gaf aalmoezen aan de kleinsten der kleinen, met zijn toog aan en daarover een lange witte jurk, een superplie zo geheten, daarboven een uitgeteerd hoofd, zo in de trant van de Heilige Pastoor van Ars en een beetje roze getint.

Ik denk, dat, als dit gebeurd was, Siemer voortijdig uit zijn graf was opgestaan, om deze beeltenis te vernietigen.

Siemer een heilige; bij het bisdom heeft men nooit geweten,

wat Siemer voor een figuur was. Ze hebben nooit beseft, dat in deze nobele mens een aristokratische geest leefde.

De Kerk heeft, zoals ik zei, een andere opvatting van een heiligenleven. Siemer hoeft niet bang te zijn, zolang bij de Kerk die gedachte over heiligen leeft, tot de eer der altaren te zullen worden verheven.

Ik herinner me in dit verband nog een verhaal over een Brabantse pastoor die ik kende. Die vertelde op het naderend einde van de oorlog, dat hij maar hoopte dat de Russen niet in ons land zouden komen. Hij zou dan zeker worden doodgeschoten, omdat hij veel gepreekt had tegen het goddeloze, heilloze kommunisme. Dan zou hij als martelaar sterven, dan kwam hij in de hemel en kreeg in z'n linkerhand de maagdenpalm en in z'n rechter de tak der martelaren en dan had hij geen hand meer vrij om z'n sigaar vast te houden; en Siemer rookte ook graag en veel, maar hij had gelukkig geen kans om martelaar te worden.

Siemer een heilige; Siemer was een mens van vlees en bloed, die zijn de laatste eeuwen in de kerk niet heilig verklaard. Dat gebeurde wel in veel vroeger tijden, denk aan een Thomas van Aquino.

De latere heiligen waren meestal bloedloze figuren, zoet en sentimenteel, nooit revolutionair. Denk b.v. aan een H. Franciscus van Sales en dan aan de H. Johanna de Chantal, zijn dienaar, heilig verklaard, omdat zij "de geestelijke ruikertjes van de heilige koesterde".

Men ging de heiligen koosnaampjes geven, "de kleine heilige Theresia van het kleine Kindje Jezus", Peerke Donders (nog niet heilig verklaard) etc.

De kleine Siemer !

Siemer, denk ik wel eens, zou veel kunnen begrijpen, als hij in deze tijd terugkwam. Hij was zijn tijd sterk vooruit. Hij zou de jeugd met de slordige kleren begrijpen. Weinig zou hij begrijpen van onze nieuwe liturgie-vieringen, waarbij de priester meent elke zondag iets nieuws te moeten brengen, een nieuwe boodschap. Dat is iets onmogelijks.

Er is één man in Nederland, die dat misschien zou kunnen, Carmiggelt, maar die kreeg dan ook de P.C. Hooftprijs voor zijn letterkundig werk.

Siemer was niet iemand, die je een vlot spreker zoudt noemen. Hij zei meestal niet veel, vooral niet in gezelschap. Als je 's avonds bij hem kwam, pakte hij een blok hout en zat daarin te snijden op de hoek van zijn bank. Als het dan tegen elven liep, ging hij naar zijn slaapkamer om zijn brevier te bidden. Meestal kwam hij dan even na twaalven terug om wel te rusten te wensen. Dat wel te rusten wensen liep dan wel eens uit de hand, dat duurde wel eens een enkel uurtje. Dan sneed hij niet meer,

maar dan praatte hij.

Siemer zal pas heilig verklaard worden, als de Kerk mensen van vlees en bloed gaat heilig verklaren, zoals b.v. een paus Johannes, maar dat zal nog wel enige tijd duren, als er ooit heiligen heilig verklaard zullen worden.

Het is zo jammer, dat het priesterschap een vak is geworden. Wij hadden vroeger een heilig respect voor de priester; hij was een geroepene, een gezalfde des Heren. Geen van zijn vrienden noemde Siemer dan ook bij zijn voornaam, zoals je bijna geen priesters bij de voornaam noemde. Voor ons, zijn vrienden, was hij Siemer, priester !

SIEMER II.

Fragment uit een inleiding, die ik hield bij de opening en in gebruikname van de tweede nieuwbouw van de Hogeschool, waarin ik meende Siemer te moeten noemen en naar voren wilde brengen, omdat ik zoveel aan hem te danken heb.

Op zekere dag bracht mijn broer enkele vrienden mee naar huis, waarvan er één grote indruk op mij maakte, dat was de meest grandioze mens die ik in mijn leven heb ontmoet. Het was de priester F. Siemer. Die avond werd er gemusiceerd en gezongen. Daarna kwam ik op de oliemeulen terecht waar Siemer woonde. Het was een mooie oude boerderij die onlangs op de monumentenlijst is geplaatst of geplaatst zal worden; ik vermoed dankzij de gemeentesekretaris Pijnenburg met wie ik enkele maanden geleden de boerderij bezocht en ze in zéér desolate toestand aantrof.

Siemer bewoonde deze boerderij voor de helft. In 't ander deel woonde een boer met zijn vrouw, die zorgde voor warm eten. Eenieder die wilde kon er logeren. Er was brood, soms boter, kaas en thee. Bij Siemer leerde ik veel mensen kennen.

In zijn vrije tijd trok Siemer met de jeugd per fiets door het Brabantse land dat hij zeer beminde. Hij was Gorkummer van geboorte, hij maakte verzen, sneed beelden, schilderde en maakte coulissen voor de tonelen die gespeeld werden en maakte verder mooie lino sneden.

Door Siemer kwam ik op Leonardus terecht, de studentenvereniging van de Leergangen. Het was een zeer kritisch gezelschap, men droeg baarden, lange haren en bijzondere, veelal zelfgemaakte kleren. Leonardus was daarnaast zeer creatief ingesteld. Geïnspireerd door Siemer werden er tonelen gemaakt en gespeeld, er werd gemusiceerd en gezongen.

Leonardus trok ook veel jonge studenten uit andere plaatsen aan. Omdat ik niet studeerde kon ik geen lid worden, maar ik

werd buitengewoon lid of zoiets vanwege mijn viool. Met het leren kennen van Siemer kwam de mooiste tijd van mijn leven. Siemer stimuleerde bij iedereen de creativiteit, de eigen artistieke zelfwerkzaamheid. Voor mij was Siemer een aansporing door te gaan met de architectuur, ook al was deze economisch bezien niet aantrekkelijk.

Uw oud hoogleraar Van der Ven leerde ik daar kennen, hij werd bij Siemer poëet. Zelf maakte ik ook wel verzen. Een maakte ik er in samenwerking met Toon van Duinkerken die mij inspireerde bij een feest van Leonardus; hij was oudvoorzitter.

Het was aldus:

Een koe gaat naar de stier
Een kat gaat naar de kater
Maar ik sta hier maar alleen
Want ik ben maar eene frater.

Bij Siemer leerde ik Cia van Boort kennen, de latere poppenkast-speelster. Cia was in haar jeugd een coloratuur-sopraan, daarnaast speelde ze cello. Ze speelde de hoofdrol in een zelf geschreven opera, die wij uitvoerden, een opera die handelde over enen broeder die de stilte des kloosters verlaten had om een zeer wild leven te gaan leiden in de wereld.

We hadden goede tekstschrijvers, waaronder een zekere Frank Valkenier en Lukas van Hoek.

De frater had het toen tenslotte zo bont gemaakt in café's en rosse buurten, dat hij er genoeg van kreeg en naar het klooster terug verlangde. Toen hij dat bekend maakte aan een van de hoofd-deernen die van hem was gaan houden, sneed deze zich de haren af onder het zingen van een prachtige coloratuur-aria, waarna ze zich nog steeds zingend doorstak met een prachtige gouden dolk. Nog steeds zingend spoot er een straal bloed in de zaal afkomstig uit een varkensblaas, verstopt onder haar kleren.

Dat was Cia van Boort op haar best.

Op den oliemeulen werd ik ook bevriend met Kees van Iersel de latere toneelspeler en regisseur. Met hem maakte ik enige coulissen.

Siemer was een grandioos man die niets voor zichzelf nodig had; hij was eigenlijk zoiets als studentenpastoor, maar niet aangesteld en niet gehonoreerd. Hij leefde van zijn leraren-salaris, dat hij in samenwerking met zijn vrienden opmaakte. Er was op den oliemeulen altijd rookwerk, door Siemer aangekocht. In het begin van de maand waren er sigaren, maar aan het einde niets meer dan pijptabak; dan was zijn salaris op. Alles deed hij per fiets! Daarmee trok hij door het hele land. Per fiets ging hij geheel alleen naar Rome. Er was een legende dat hij op deze tocht

43 terugtrapremmen in de bergen had versleten. Een hoed droeg hij niet meer. Zijn laatste steek was op een feest met een revolver aan flarden geschoten. De steek was als doelwit aan een boom opgehangen. Siemer bezat verder een zeer uitgebreide bibliotheek waarvan alle vrienden gebruik konden maken.

De jaren die ik in vriendschap met Siemer doorbracht waren de mooiste van mijn leven. Rond Siemer ontstond een zeer grote Vrienden Kring. Door Siemer leerde ik Prof. Michels kennen waarmee ik jaren kwartet speelde.

Ook leerde ik door Siemer den Dré kennen, mijnheer van Spaendonck zogezeid en later Barend van Spaendonck. Deze beiden geloofden in jonge mannen ook al droegen deze mensen baarden en lange haren; zij waren sterke propagandisten voor mijn werk.

Wat ik door geen studie te kort kwam haalde ik bij Siemer in. De meest ongelooflijke mensen kwamen bij hem: dichters, schilders, beeldhouwers, maar ook heel veel jong studerenden. Siemer was jarig als de eerste zonnebloemen opengingen.

Dan gingen wij hem elk jaar huldigen met grote boeketten; wij maakten kolossale kransen en spraken hem toe.

Siemer hebben we op het laatste nog prachtig kunnen huldigen met zijn 40 jarig priesterschap. Wij hebben dat gedaan met een circus, iets waar Siemer dol op was.

Dat circus werd gespeeld op de markt in Hilvarenbeek. We stonden nergens bij stil, grote coulissen waren er getimmerd, een circusfront met een verhoogde vloer, waar de artiesten zich aan den volke vertoonden. We hadden een blaasgezelschap gehuurd en ga maar door. Financieel dreigde het volkomen uit de hand te lopen, terwijl we hadden gedacht een reis naar het H. Land voor Siemer er aan over te houden. Maar het wonder gebeurde. Op de dag van het circus zou draaien was het 't meest ideale weer dat men zich kan denken. Bloedheet !

Het circus begon met een optocht van allerhanden gekke dieren, die ik links en rechts rond Hilvarenbeek verzameld had, het was een prachtig gezicht. In de stoet lag op een platte wagen op een rood kleed een gouden leeuw zich te koesteren in de gloeiende zon. In de huid van deze leeuw die we van een bevriend circus hadden geleend bevond zich uw hoogleraar Van der Ven (Orde Nederlandse Leeuw) die in die huid een slechte middag had, gezien de hoogte van de temperatuur, De dompteuze Cia van Boort die zelf nog een nummer koordansen ten beste gaf, begeleidde hem en liet hem kunsten vertonen in de piste.

Het was een prachtig gezicht. Tijdens de pauze was het bezich-

tiging van de stallen. We hadden een Frans-sprekende geit, die het die dag verdomde, we hadden een echte dikke dame, die men voor een gulden in haar onder- en voor f. 2,50 in haar bovenbenen mocht knijpen.

Er was zo'n grote toeloop van mensen, de café's aan de markt hadden meer verkocht dan op kermisvrijdag zeiden ze mij, dat de kosten er rijkelijk uitkwamen.

De reis van Siemer schoot er rijkelijk uit over.

Siemer is dood.

Het doet mij goed deze grote man die zoveel voor mij en mijn werk betekende hier op deze plaats te mogen herdenken.

Jos. Bedaux.